

Πολεοδομική και περιβαλλοντική διάσταση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004

Εναλλακτικές προτάσεις χωροθέτησης αθλητικών χώρων

Επιστ. Ομάδας*
με συντονιστή τον
αναπλ. καθηγητή ΕΜΠ
Ι. Πολύζο

1. Οι κίνδυνοι από τα έργα του Φακέλου Υποψηφιότητας και η παρέμβαση του Πολυτεχνείου

Τον Οκτώβριο του 1997, σχεδόν ένα μήνα μετά την ανάληψη από την Αθήνα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, μια ομάδα πρωτοβουλίας με βάση το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος του Τμήματος Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, διερεύνησε τις πολεοδομικές και περιβαλλοντικές επιλογές του Φακέλου Υποψηφιότητας (Φ.Υ.). Στόχος της έρευνας αυτής ήταν, η κριτική αυτών των επιλογών και η συμβολή στην προώθηση τεκμηριωμένων λύσεων χωροθέτησης για τα απαιτούμενα έργα σε μία θετική κατεύθυνση για την ποιότητα ζωής στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας (Π.Σ.Π.).

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες καθιστούν την πόλη διεξαγωγής τους - εκ των πραγμάτων εστία του παγκόσμιου ενδιαφέροντος - επίκεντρο μιας μεγάλης πολεοδομικής πρόκλησης. Θα πρέπει η πόλη να εκθέσει τον εαυτό της, αλλά και τις λύσεις που επέλεξε, ώστε να προσελκύσει το διεθνές ενδιαφέρον και να δώσει αισιόδοξα μηνύματα για τον αστικό πολιτισμό του καιρού μας.

Δυστυχώς όμως οι προτάσεις του Φ.Υ., όχι μόνο δεν ανταποκρίνονται στους επικρατούσους προβληματισμούς για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη ή σε «οράματα για την Αθήνα», αλλά επιπλέον είναι, σε μεγάλο βαθμό, έξω από τους άξονες των υφιστάμενων πολεοδομικών σχεδιασμών, ενώ θα έπρεπε να εντάσσονται ρητά σε αυτούς.

Χωρίς τη συστηματική τεκμηρίωση των επιλογών χωροθέτησης των ολυμπιακών εγκαταστάσεων, εξάντληση του επιστημονικού διαλόγου και της μέγιστης δυνατής σύγκλισης των απόψεων, το αποτέλεσμα την «επόμενη ημέρα» των Αγώνων, μπορεί να μην είναι πλέον αναστρέψιμο και η πόλη να έχει απωλέσει μία σημαντική ευκαιρία.

2. Αρχές για ένα διαφορετικό σχεδιασμό με κριτήριο τις ανάγκες της πόλης

Για να επωφεληθεί η Αθήνα από την ευκαιρία των επενδύσεων και των έργων, που ούτως ή άλλως θα γίνουν, πρέπει να συνειδητοποιηθούν και να κυριαρχήσουν, τόσο στην επιστημονική όσο και στη δημόσια συζήτηση, οι πιο κάτω άξονες:

1. Ενίσχυση της μεγαλύτερης δυνατής αποκέντρωσης (εκτός του νομού Αττικής) των εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων που συναρτώνται με την Ολυμπιάδα. Θεωρείται άτολη και ελλιπής η προτεινόμενη από το Φ.Υ. αποκέντρωση μόνο των προκριματικών αγώνων ποδοσφαίρου. Απαραίτητη θεωρείται επίσης και η αποκέντρωση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων στο σύνολο του ελλαδικού χώρου.

2. Αύξηση της διασποράς των εγκαταστάσεων εντός του Λεκανοπεδίου, με προτεραιότητα στην υποβαθμισμένη και φτωχή σε ανάλογους χώρους νοτιοδυτική Αθήνα, καθώς και σε περιοχές που μελλοντικά θα εξυπηρετηθούν από ένα ολοκληρωμένο δίκτυο Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (ΜΜΜ).

3. Αποφυγή χωροθετήσεων που εντείνουν τις τάσεις επέκτασης του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Πρωτεύουσας και προκαλούν την κατασπατάληση εδάφους και φυσικών πόρων. Απώλυτη προτεραιότητα έχει η προστασία χώρων οικολογικής αξίας (Σχοινιάς, Θαλάσσιο Μέτωπο και εκβολές Ιλισσού, Ορεινοί Όγκοι) και γενικότερης σημασίας για το περιβάλλον της πόλης (Φάληρο, Ιππόδρομος, Άλσος Βείκου, Σελεπίτσαρι).

4. Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου και συνεκτικού πλέγματος Δημόσιων Μέσων Μεταφοράς σταθερής τροχιάς, που θα αποτελέσει τον κορμό του δικτύου εξυπηρετήσεων των μετακινήσεων στην Αθήνα, κατά τη διάρκεια των Αγώνων αλλά και την "επόμενη ημέρα".

5. Συστηματική προσφυγή στην αρχή της επανάληψης, με αξιοποίηση του υπάρχοντος δυναμικού κτιρίων και αθλητικών εγκαταστάσεων, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η προσθήκη νέων επιφανειών.

6. Αναθεώρηση της σκέψης περί «λύομενων εγκαταστάσεων» και ελαχιστοποίηση της εφαρμογής τους, σε απολύτως απαραίτητες περιπτώσεις. Επισημαίνεται ότι η κατασκευές αυτές εγκυμονούν κινδύνους ποιότητας, υποδομών, αλλά και πιθανής μη απομάκρυνσής τους.

7. Σχεδιασμό των εγκαταστάσεων και του περιβάλλοντος χώρου τους, σε μία προοπτική φιλική για την πόλη και το περιβάλλον, με άξονα την πολυλειτουργικότητα, τη δυνατότητα επαναχρήσεων, τη χρήση οικολογικών υλικών και συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας και τον περιορισμό της χρήσης του Ι.Χ. αυτοκινήτου.

3. Εναλλακτικές προτάσεις για χωροθέτηση και σχεδιασμό των νέων έργων

Οι εναλλακτικές προτάσεις που ακολουθούν, αφορούν στο δυσκολότερο από πολεοδομική άποψη αντικείμενο του Φ.Υ., τη χωροθέτηση και το σχεδιασμό νέων εγκαταστάσεων στην Αττική. Δεν διεκδικούν το αλάθητο, ούτε θεωρείται ότι έχουν εξαντληθεί οι δυνατότητες περαιτέρω διερεύνησης. Δημοσιοποιούνται ωστόσο, τα μέχρι τώρα αποτελέσματα της εργασίας, για να φανεί ότι είναι δυνατόν οι Ολυμπιακοί Αγώνες να μη σημαίνουν μόνον ένταση των αρνητικών χαρακτηριστικών της Αθήνας, αλλά μια θετική προοπτική «στην αρχή της νέας χιλιετίας».

3.1 Θαλάσσιο Μέτωπο

3.1.1 Στις Επιχωματώσεις του Φαληρικού Όρμου, στη ζώνη κάτω από την Λεωφόρο Ποσειδώνος, προβλέπεται από το Φ.Υ. η διεξαγωγή των αθλημά-

των Μπέηζμπολ, Σόφτμπολ και Μπιτ-τσόλεϊ σε 6 Ανοικτά Γήπεδα. Η μόνη υποδομή που απαιτούν αυτές οι "προσωρινές" κατά το ΥΠΕΧΩΔΕ, εγκαταστάσεις (θεμελιώσεις, κλειστοί συνοδευτικοί χώροι κάτω από τις κερκίδες των ανοιχτών γηπέδων, δίκτυα, κλπ.), θα επιβαρύνει ανεπανόρθωτα το θαλάσσιο μέτωπο.

Προτείνεται η αποφόρτιση του Φαληρικού Όρμου, με μεταφορά των προγραμματισμένων αθλημάτων του Μπέηζμπολ και του Σόφτμπολ, και διατήρηση μόνο του αθλήματος του Μπιτ-τσόλεϊ. Παράλληλα, πρέπει να εξασφαλιστεί με κάθε τρόπο, η προτεινόμενη από τον Οργανισμό Αθήνας δημιουργία του αντιπλημμυρικού καναλιού, και η διαμόρφωση του χώρου ώστε, αφενός να αποδοθεί το θαλάσσιο μέτωπο στους κατοίκους της πρωτεύουσας για ήπιες δραστηριότητες αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού, αφετέρου, να προστατευθεί το οικοσύστημα των εκβολών του Ιλισσού.

3.1.2 *Στον χώρο του σημερινού Ιπποδρόμου, προβλέπονται από το Φ.Υ. 5 Κλειστά Αθλητικά Κέντρα (pavilions), που αποτελούν το Πολυδύναμο Αθλητικό Κέντρο και που θα φιλοξενήσουν τα αθλήματα: Πάλη - Τζούντο, Ξιφασκία - Ταεκβοντό, Πυγμαχία και προκριματικούς αγώνες των Χάντμπολ και Βόλεϊμπολ. Προτείνεται εναλλακτικά η ελαχιστοποίηση των αθλητικών εγκαταστάσεων στον Ιππόδρομο, με μεταφορά των τριών προγραμματισμένων αθλητικών κέντρων για τα αθλήματα Πάλη - Τζούντο, Ξιφασκία - Ταεκβοντό και Πυγμαχία, και διατήρηση των δύο κέντρων για τους προκριματικούς Χάντμπολ και Βόλεϊμπολ. Η ομάδα έρευνας, προτείνει περιορισμένη εκμετάλλευση του χώρου του Ιπποδρόμου, αντί της ασφυκτικής "αξιοποίησης" του. Μετά τους Αγώνες, οι εγκαταστάσεις θα χρησιμοποιούν σε αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες. Ο υπόλοιπος χώρος του Ιπποδρόμου, θα ήταν σκόπιμο να καλυφθεί από υψηλό πράσινο.*

3.1.3 *Για το συγκρότημα του Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας και του Γηπέδου Καραϊσκάκη, εκτιμάται ότι η λειτουργία του, ως μητροπολιτικού αθλητικού πόλου, πρέπει να προστατευθεί και να επεκταθεί προς τους γειτονικούς αδόμητους χώρους της Πειραιώς.*

Προτείνεται η διατήρηση των αθλητικών εγκαταστάσεων που προγραμματίζονται στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας και στο Γήπεδο Καραϊσκάκη και επέκταση του δευτέρου με τις εγκαταστάσεις του Σόφτμπολ.

3.1.4 *Στα Λιπάσματα Δραπετσώνας, στον όρμο Παλαιών Σφαγείων προτείνεται να χωροθετηθούν τα 3 Κλειστά Αθλητικά Κέντρα, για τις ενότητες αθλημάτων Πάλη - Τζούντο, Ξιφασκία - Τάεκβοντο και Πυγμαχίας, που θάπρεπε να απομακρυνθούν από το χώρο του Ιπποδρόμου. Τα Λιπάσματα είναι ένα ιστορικό βιομηχανικό συγκρότημα, που τελεί υπό τη συνδιαχείριση διαφόρων φορέων και εντάσσεται στον ευρύτερο σχεδιασμό ανάπλασης της λιμενοβιομηχανικής ζώνης του Πειραιά.*

Προτείνεται η κατασκευή τριών Κλειστών Αθλητικών Κέντρων στον μυλό του Όρμου Παλαιών Σφαγείων. Μετά τους Αγώνες, το ένα κέντρο από τα τρία προτείνεται να αποδοθεί στους γειτονικούς δήμους για αθλητικές και πολιτιστικές δραστηριότητες. Τα άλλα δύο, μπορούν να αποτελέσουν τον πρώτο πυρήνα ενός μελλοντικού Εκθεσιακού-Συνεδριακού Κέντρου, επιπέδου πόλης, πρόταση που συνδυάζεται με ήδη κατατεθειμένη σχετική μελέτη.

3.1.5 *Στο Αθλητικό Κέντρο του Αγ. Κοσμά, σε ακτογραμμή μήκους 3,5 χλμ., προγραμματίζονται εγκαταστάσεις για τη διεξαγωγή της Ιστοδρομίας και του Τρίαθλου. Ο Αγ. Κοσμάς έχει σε μεγάλο βαθμό διατηρήσει ήπια χαρακτηριστικά, παρά την ασφυκτική πίεση που δέχεται από τις παρακείμενες εντατικές χρήσεις του Αεροδρομίου και των παραθαλάσσιων κέντρων αναψυχής. Προτείνεται να μην επιβαρυνθούν οι αθλητικές εγκαταστάσεις του Αγίου Κοσμά και να μην κατασκευαστεί νέα μαρίνα. Θα αποφευχθεί έτσι η κατασκευή νέων κρηπιδώσεων που θα ανέτρεπαν τις ισορροπίες της περιοχής.*

3.2 Οδός Πειραιώς. Ανάδειξη της βιομηχανικής της ιστορίας

3.2.1 *Στο Ρουφ, επί της οδού Πειραιώς, προτείνεται η χωροθέτηση αθλητικών εγκαταστάσεων με ενίσχυση του υφιστάμενου αθλητικού κέντρου του Δήμου Αθηναίων. Σε χώρους που σήμερα*

καταλαμβάνονται από το Υ.Ε.Α. (στρατόπεδο επιάρτου Αποστολίδη), από το ΥΠΕΧΩΔΕ (ΚΕΔΕ) και το Δήμο Αθηναίων (αθλητικές εγκαταστάσεις του Ο.Ν.Α. σε επαφή με το "Σεράφειο" Κολυμβητήριο), προτείνεται, η χωροθέτηση του αθλητικού κέντρου Πινγκ-Πονγκ. Το άθλημα αυτό σύμφωνα με το Φ.Υ. προορίζεται να διεξαχθεί σε νέο αθλητικό κέντρο στο Άλσος Βείκου της περιοχής Γαλατσίου. Η ενίσχυση του σημερινού υποβαθμισμένου αθλητικού πόλου στο Ρουφ, με τη δημιουργία ενός ισχυρού αθλητικού κέντρου, με δυνατότητες για πολλαπλές μεταολυμπιακές χρήσεις, βοηθά με πολλούς τρόπους τους στόχους της αναβάθμισης των γύρω περιοχών.

3.2.2 *Στην Περιοχή Σούδας μεταξύ Γηπέδου Καραϊσκάκη και Οδού Πειραιώς, προτείνεται η ενίσχυση και επέκταση του αθλητικού κέντρου Καραϊσκάκη, ώστε να διεξαχθεί εκεί και το άθλημα του Σόφτμπολ. Οι προτεινόμενες για το Σόφτμπολ εγκαταστάσεις, συνίστανται σε δύο Ανοικτά Γήπεδα και προτείνεται να κατασκευαστούν στα αδόμητα οικοπέδα πίσω από το Γήπεδο Καραϊσκάκη, προς την Οδό Πειραιώς. Οι χώροι αυτοί ανήκουν σήμερα στο Δήμο Πειραιά, την Ε.Ο.Α., την ΕΥΔΑΠ και τη ΔΕΗ και βρίσκονται σε περιοχή της Πειραιώς, που περιλαμβάνει εξαιρετικά βιομηχανικά μνημεία, όπως η "ΗΒΗ", η "ΧΡΩΠΕΙ", οι Αποθήκες Χαράκογλου, ενταγμένα ήδη στην προοπτική ανάπλασης του άξονα από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Εκτιμάται ότι η προτεινόμενη χωροθέτηση, θα προστατεύσει την περιοχή από τις πιέσεις για υψηλή δόμηση και θα συμβάλει στην εν εξελίξει ανάπλαση.*

3.3 Μεγάλοι ελεύθεροι χώροι στο εσωτερικό του ιστού. Ευκαιρίες ανάπλασης

3.3.1 *Στην Περιοχή Σελεπίτσαρι μεταξύ Νίκαιας και Κερατσινίου, χωροθετείται από το Φ.Υ. το Κέντρο της Αγ.σής Βαρών, στο κέντρο του συγκροτήματος των λόφων, στην όψη του Κατράκειου Θεάτρου. Το συγκρότημα λόφων Σελεπίτσαρι, είναι ο μεγαλύτερος ενιαίος ελεύθερος χώρος εντός του αστικού ιστού στο Δυτικό Λεκανοπέδιο. Προτείνεται η προστασία του Υπερτοπικού Πόλου Αναψυχής, Αθλητισμού*

και Πολιτιστικών λειτουργιών στο Σε-
λεπίτσαρι, με μετατόπιση του Κέντρου
Αρσης Βαρών. Η πρόταση του Φ.Υ.,
μπορεί να γίνει αποδεκτή, μόνο υπό την
αυστηρή προϋπόθεση να μη θιγούν οι
χώροι του Κατράκειου Θεάτρου και
των υπαίθριων διαμορφώσεών του, το
παλαιό νταμάρι στα ΝΔ του θεάτρου
και το διαμορφωμένο Άλσος στα ΒΑ
του θεάτρου. Η μόνη εναλλακτική χω-
ροθέτηση του αθλητικού κέντρου που
πληροί αυτούς τους όρους, συνίσταται
στην κατασκευή του, στα ΒΑ του συ-
γκροτήματος, σε σημείο όπου δεν προ-
βάλλεται το τοπίο.

3.3.2 Στο Γαλάτσι, στο Άλσος Βείκου,
προβλέπεται η κατασκευή του Κλει-
στού Αθλητικού Κέντρου Πινγκ-Πον-
γκ. Προτείνεται, όπως αναφέρθηκε
προηγουμένως, η μεταφορά του παρα-
πάνω Κέντρου στο αθλητικό κέντρο
Ρουφ - Δήμου Αθηναίων. Το Κέντρο
προβλέπεται να εγκατασταθεί σε τμή-
μα αδόμητου, μέχρι σήμερα, χώρου,
στα Τουρκοβούνια. Η έκταση έχει κη-
ρυχθεί ή προγραμματίζεται να κηρυ-
χθεί αναδασωτέα.

Προτείνεται η προστασία του Άλσους
Βείκου, με την απομάκρυνση του προ-
γραμματιζόμενου αθλητικού κέντρου
του Πινγκ - Πονγκ. Εκτιμάται ότι, με
την κατασκευή των εγκαταστάσεων
του νέου Κέντρου για το Πινγκ-Πονγκ,
περιορίζεται η ενότητα της αναδασω-
τέας έκτασης και υποβαθμίζεται η προ-
οπτική της λειτουργίας, του υπερτοπι-
κής σημασίας, άλσους.

3.3.3 Στις Στρατιωτικές εγκαταστά-
σεις των Αγίων Αναργύρων, προτείνε-
ται η κατασκευή νέου αθλητικού κέν-
τρου για τις αθλητικές εγκαταστά-
σεις του Μπέζιμπολ. Συγκεκριμένα,
προτείνεται η μετατόπιση των δύο Α-
νοιχτών Γηπέδων που προβλέπονται
για το Μπέζιμπολ, από τις επιχωματώ-
σεις του Φαλήρου, στους Αγ. Ανάργυ-
ρους, στον χώρο του σημερινού στρα-
τοπέδου. Πέρα από το κέρδος της α-
ποφόρτισης του Φαληρικού Όρμου, η
χωροθέτηση αυτή συμβαδίζει με το
στόχο της αποκέντρωσης των μεγά-
λων επενδύσεων σε πιο υποβαθμισμέ-
νες περιοχές που θα αξιοποιήσουν
τους νέους χώρους, σύμφωνα με τις
αυξημένες τοπικές ανάγκες. Πρόσθε-
το πλεονέκτημα συνιστά η καλή σύν-
δεση των εγκαταστάσεων μέσω του

προαστιακού σιδηροδρόμου.

3.4 Περιαστικό πράσινο. Σεβασμός στην εναισθησία των οικοσυστη- μάτων

3.4.1 Στο Τατόι προβλέπεται η δημι-
ουργία εγκαταστάσεων, προκειμένου
να διεξαχθούν εκεί η Ιππασία και η Το-
ξοβολία. Τα αντίστοιχα γήπεδα χωρο-
θετούνται, το πρώτο στο χώρο, περι-
που, του σημερινού ιππικού ομίλου και
το δεύτερο, στα ΒΑ του πρώτου.

Προτείνεται η ελαχιστοποίηση των
προγραμματιζόμενων αθλητικών εγκα-
ταστάσεων της Τοξοβολίας και της Ιπ-
πασίας για την προστασία των παρ-
φών του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας.
Η ομάδα έρευνας προτείνει την περαι-
τέρω διερεύνηση του θέματος στην κα-
τεύθυνση της αναζήτησης εναλλακτι-
κών χωροθετήσεων.

3.4.2 Στον Σχοινιά, στις παρτές του υ-
γροβιότοπου, χωροθετείται από το
Φ.Υ. το Αθλητικό Κέντρο Κωπηλα-
σίας. Πρόκειται για διαμορφώσιμες έκ-
τασης 2.550 στρεμμάτων στη θέση
του σημερινού αεροδρομίου του Μαρα-
θώνα. Ο Σχοινιάς θεωρείται ο σημαυ-
φότος παράκτιος βιότοπος της Αττι-
κής. Είναι επίσης χαρακτηρισμένος ως
αρχαιολογικός χώρος. Με την χωροθέ-
τηση του Κωπηλατοδρομίου στην πλέ-
ον κεντροβαρική θέση του μυχού του
κόλπου του Μαραθώνα, ανατρέπεται η
προοπτική προστασίας και αναβάθμι-
σης του φυσικού τοπίου της ευρύτερης
περιοχής του Σχοινιά. Για τη διάσωση
του βιοτόπου του Σχοινιά, προτείνεται
η απομάκρυνση του προγραμματιζό-
μενου Κωπηλατοδρομίου. Εναλλακτι-
κά ερευνηθήκαν και αντιπροτείνονται
ως θέσεις για το Κωπηλατοδρόμιο, κα-
τά σειρά μικρότερης επιβάρυνσης, η
Λίμνη Ιωαννίνων ή η Λίμνη Υλίκη - Πα-
ραλίμνη.

3.5 Χωροθέτηση του Ολυμπιακού χωριού

Η διαμονή των μελών της Ολυμπιακής
Οικογένειας προβλέπεται, σύμφωνα με
το Φ.Υ., σε μία αραοδομημένη έκταση
στος πρόποδες της Πάρνηθας, ανατο-
λικά της Κοινότητας Θρακομακεδό-
νων.

Η προτεινόμενη θέση για το Ο.Χ. α-
νατολικά των Θρακομακεδόνων, κρί-
νεται ακατάλληλη για τους ακόλου-

θους λόγους:

- Καταλαμβάνει δημόσια αδόμητη έκ-
ταση, που αποτελεί σήμερα τμήμα του
περιαστικού πρασίνου της Πρωτεύου-
σας.

- Δημιουργεί προϋποθέσεις για την
προσέλκυση της αστικής ανάπτυξης
προς χώρους εκτός των αξόνων μελλο-
ντικής επέκτασης των δραστηριοτήτων
της Πρωτεύουσας. Έτσι, όπως προδια-
γράφονται από τα Μεγάλα Έργα
(Σταυρού - Ελευσίνας, Νέο Αεροδρό-
μιο).

Η διερεύνηση για εναλλακτική θέση
του Ο.Χ. βασίστηκε στις εξής ιδέες:

- Ένταξη του Ο.Χ. εντός του υφιστά-
μενου αστικού ιστού ή σε περιοχή που
πρόκειται μελλοντικά να αναπτυχθεί
λόγω των πραγματοποιούμενων Μεγά-
λων Έργων.

- Αξιοποίηση των έργων που θα
πραγματοποιηθούν για το Ο.Χ. ώστε
να συμβάλουν στη δημιουργία μιας πε-
ριοχής κατοικίας, σχεδιασμένης με αρ-
χές που θα εξασφαλίζουν την υποδειγ-
ματική λειτουργία της.

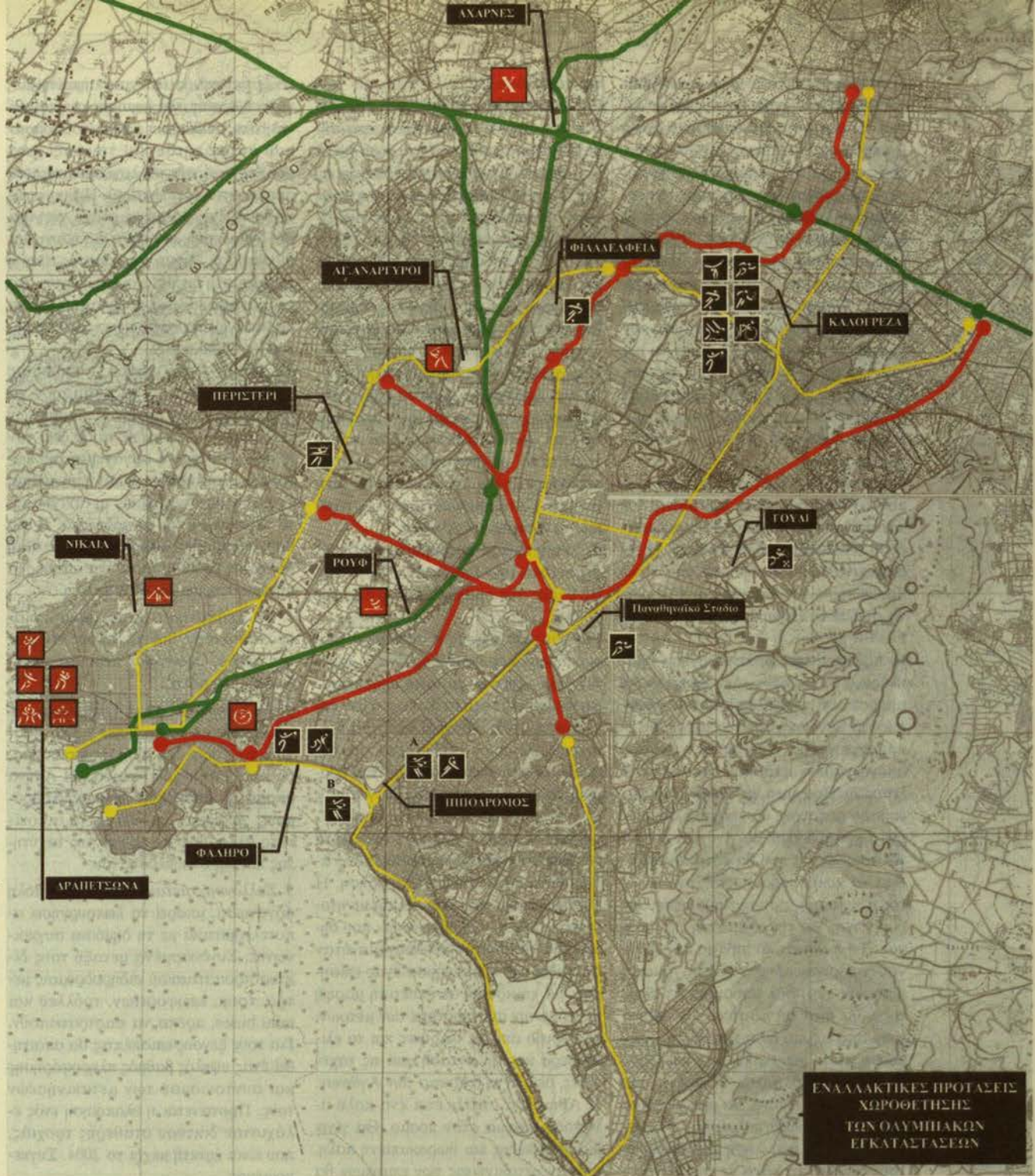
Αρχικά, διερευνήθηκαν για εναλλακτι-
κή χωροθέτηση του Ο.Χ. οι περιοχές
Γκαζοχώρι, Μεταξουργείο και Ελληνι-
κό, αλλά δεν κρίθηκαν κατάλληλες.

Προτείνεται εναλλακτική θέση για τη
χωροθέτηση του Ολυμπιακού Χωριού
στα ΝΔ του Κέντρου του Δήμου Αχαρ-
νών και στη διασταύρωση της Αττικής
Οδού με την οδό Μενιδίου - Αθήνας. Η
περιοχή έχει ευνοϊκά φυσικά χαρακτη-
ριστικά, είναι σήμερα, εξαιρετικά α-
ραιοδομημένη και έχει καλές συνδέ-
σεις. Πρόκειται δε να οικοδομηθεί ού-
τως ή άλλως, αφού είναι εντός σχεδίου,
χωρίς όμως να είναι εξασφαλισμένη
και η απαιτούμενη υποδομή για την
καλή λειτουργία της. Ως μειονέκτημα,
εμφανίζεται η σχετικά πολύπλοκη και
χρονοβόρα διαδικασία υλοποίησης. Η
διαδικασία αυτή θα μπορούσε να επι-
ταχυνθεί με ανακήρυξη Ζώνης Ενεργού
Πολεοδομίας ή Αναγκαστικού Οικο-
δομικού Συνεταιρισμού.

4. Σχέδιο Μεταφορών

4.1 Γενικά

Θα είναι συμβατή η εικόνα της Αθήνας
με το χαρακτήρα που υποσχέθηκε η
ελληνική υποψηφιότητα να προσδώσει
 στους Αγώνες, δηλαδή να τους κατα-
στήσει ένα πολιτιστικό γεγονός;

ΕΝΔΕΛΧΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗΣ
ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΟΜΑΔΑ ΕΡΕΥΝΑΣ «ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ 2004»
Ιανουάριος 1998

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ
ΣΤΑΘΕΡΗΣ ΤΡΟΧΙΑΣ

ΣΟΦΙΣΜΟΑ	ΠΙΚ-ΒΟΓΚ	ΣΤΙΒΟΣ	ΜΟΝΤΕΡΝΟ ΠΕΝΤΑΘΛΟ
ΠΑΛΗ	ΑΡΣΗ ΒΑΡΩΝ	ΕΝΟΡΓΑΝΗ ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ	ΜΠΑΤΜΙΝΤΟΝ
ΤΖΟΥΝΤΟ	ΜΠΕΛΖΜΠΟΑ	ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ	ΧΟΚΕΪ
ΕΙΦΑΣΚΙΑ	ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΧΩΡΙΟ	ΥΓΡΟΣ ΣΤΙΒΟΣ	ΧΑΝΤΜΠΟΑ
ΤΑΕΚΒΟΝΤΟ		ΠΟΔΗΛΑΣΙΑ	Α. ΒΟΛΛΕΪΜΠΟΑ
ΠΥΓΜΑΧΙΑ		ΜΠΑΣΚΕΤΜΠΟΑ	Β. ΜΠΙΤΣ-ΒΟΛΛΕΪ
- Αλλαγή Χωροθέτησης Διατήρηση Χωροθέτησης

- ΤΡΑΜ
- ΜΕΤΡΟ
- ΠΡΟΣΤΙΑΚΟΣ ΣΙΑΦΡΟΔΡΟΜΟΣ

Η Αθήνα με τους Αγώνες, αναλαμβάνει να παίξει το ρόλο ενός μεγάλου εκθεσιακού χώρου. Θα δώσει εξετάσεις ως προς την ικανότητά της να υποδεχτεί τους χιλιάδες επισκέπτες της και να λειτουργήσει δίνοντάς τους την ευκαιρία να ζήσουν μια μεγάλη γιορτή. Η πρόκληση δεν είναι μικρή. Είναι ένα μεγάλο τεχνικό πρόβλημα, το να επιτύχει μια πόλη, να εξυπηρετήσει την τεράστια ζήτηση μετακινήσεων από επισκέπτες και κατοίκους, που αυτή την περίοδο θα έχουν την επιθυμία να μετακινούνται προς κάθε σημείο της επιφάνειάς της. Η Αθήνα θα μετατραπεί σε ένα μεγάλο συγκοινωνιακό κόμβο προς το εξωτερικό και προς το εσωτερικό της χώρας.

Θα γίνει επίσης μια πολιτική αγορά όπου θα συζητηθούν οι προτάσεις για την αυριανή πόλη. Αυτή είναι η παράδοση των Ολυμπιακών Αγώνων. Η Αθήνα αναλαμβάνει την ευθύνη να εκπροσωπήσει την Ευρωπαϊκή πόλη και να στείλει το Ευρωπαϊκό μήνυμα προς όλο τον κόσμο.

Η Αθήνα πρέπει να λειτουργήσει ολοκληρωμένα ως πόλη. Δεν θάπρεπε να απομονωθεί η περίοδος των Αγώνων από την κανονική ζωή της πόλης. Θα επρόκειτο για μια διαχειριστική διέξοδο απογυμνωμένη από κάθε πρόταση πολιτισμού. Πράγματι, με ειδικά μέτρα τα επίπεδα ρύπανσης θα έπεφταν κατακόρυφα και οι δρόμοι θα γίνονταν άνετοι για τους λίγους που θα είχαν το δικαίωμα να κυκλοφορούν. Θα χανόταν έτσι η ευκαιρία, που αντιπροσωπεύουν οι Αγώνες, για την ανάπλαση της Αθήνας. Το πολιτιστικό μήνυμα της Αθήνας, συρρικνωμένο στη διοργάνωση κάποιων φεστιβάλ μουσικής και θεάτρου, θα ήταν μη πειστικό. Η Αθήνα είναι από τις πιο διάσημες πόλεις στον κόσμο για τη ρύπανση και τα κυκλοφοριακά της προβλήματα. Τι μήνυμα, μια πόλη σαν την Αθήνα, θα μπορούσε να στείλει; Το μήνυμα πολιτισμού στις μεταφορές και η πρόκληση που αυτές θέτουν δεν έχει να κάνει με την τεχνολογία. Έχει να κάνει με τον τρόπο ζωής και τις συμπεριφορές.

4.2 Οι λανθασμένες επιλογές του Φακέλου Υποψηφιότητας

α. Δίνει έμφαση σε μεμονωμένες συνδέσεις και όχι στη συνολική λειτουργία

της πόλης.

Το κεφάλαιο Μεταφορές στον Φάκελο Υποψηφιότητας, αναφέρεται στα σημαντικότερα από τα έργα που κατά καιρούς έχουν μελετηθεί, έργα όμως, για τα οποία δεν έχει δεσμευτεί η πολιτεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το τραμ κατά μήκος της Λ. Συγγρού και ο προαστιακός σιδηρόδρομος. Ένας Φάκελος δεσμεύσεων, όπως θα έπρεπε να είναι ο Φάκελος Υποψηφιότητας, έχει μετατραπεί στην πραγματικότητα σε Φάκελο «ευχολόγιο». Περιγράφεται σε αυτόν μια άλλη εικόνα της Αθήνας, με ολοκληρωμένα σημαντικά έργα δημόσιας συγκοινωνίας και έτσι, έμμεσα αναγνωρίζεται ότι μόνο με αυτά, σε συνδυασμό και με τους περιορισμούς στο αυτοκίνητο, θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν αξιοπρεπώς οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

β. Αντιμετωπίζει προνομακά τους επισήμους και την Ολυμπιακή Οικογένεια, εις βάρος της ομαλής λειτουργίας της πόλης

Για τους επισήμους η ασφάλεια από τρομοκρατικές ενέργειες είναι η πρωτεύουσα μέριμνα και αυτή προδιαγράφει τις συνθήκες μετακίνησης. Όσο πιο γρήγορα μετακινούνται τόσο θα βρίσκονται, λιγότερο εκτεθειμένοι στο δύσκολο αστυνομομένο χώρο του δρόμου. Οι μετακινήσεις τους θα γίνονται με την απαραίτητη συνοδεία ασφαλείας, είτε με ελικόπτερα, είτε σε ειδικές λωρίδες στις αρτηρίες που θα τους αποδοθούν για αποκλειστική χρήση. Η γνωστή εικόνα της αστυνομικής κινητοποίησης και των προβλημάτων που δημιουργούνται στην κυκλοφορία όταν διασχίζει την πρωτεύουσα ένας επίσημος, θα επικρατεί σε εκθετική μορφή ως προς την αυστηρότητα των μέτρων, το θόρυβο από τις σειρήνες και τα ελικόπτερα και την ένταση από τις ταχύτητες, σε όλη τη διάρκεια των Αγώνων. Η Αθήνα θα στείλει έτσι ένα πολύ ανάποδο μήνυμα στον κόσμο. Θα γίνει μία θορυβώδης και θωρακισμένη πόλη, όπου οι μετακινήσεις των επισήμων θα διαμορφώνουν το γενικό κλίμα που θα επικρατεί.

4.3 Προτάσεις πολιτικής

Η Ευρωπαϊκή πόλη για λόγους λειτουργίας και περιβάλλοντος θα στηρίζεται όλο και περισσότερο στις συλλο-

γικές μετακινήσεις. Αυτό σημαίνει μεγάλη έμφαση στη δημόσια συγκοινωνία, στη συλλογική χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου και του ταξί (car pooling) και στη συλλογική ιδιοκτησία αυτοκινήτου (car sharing). Η Ευρωπαϊκή πόλη έχει βάλει ως στόχο να γίνει πιο ανθρώπινη, πιο ήπια, πιο ήσυχη και πιο καθαρή. Αιχμή του δόρατος είναι η έμφαση στη δημόσια συγκοινωνία, στο περπάτημα και στο ποδήλατο. Όλα τα παραπάνω, δεν είναι τεχνικές αλλά πολιτικές προκλήσεις.

Το πιο μοντέρνο μήνυμα, ως προς τις μετακινήσεις, που θα μπορούσε να στείλει η Αθήνα με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων, προς όλο τον κόσμο, θα ήταν η οργάνωση της λειτουργίας της κατά τον πιο ήπιο τρόπο, με βάση τις συλλογικές μετακινήσεις, το περπάτημα και το ποδήλατο. Η πιο κορεσμένη κυκλοφοριακά ευρωπαϊκή πόλη, θα έστελνε έτσι, ένα αισιόδοξο μήνυμα στηριγμένο στον πολίτη.

1. Το περπάτημα. Διαμόρφωση διαδρόμων άνετης και ασφαλούς κίνησης του πεζού. Οργάνωση περιπάτων επίσκεψης της πόλης.

2. Το ποδήλατο. Αν οι Ολυμπιακοί Αγώνες δώσουν το έναυσμα για να εισαχθεί το ποδήλατο στην πρωτεύουσα, θα είναι ένα μεγάλο κέρδος. Η Αθήνα μπορεί να αποκτήσει ειδικούς διαδρόμους, χωρίς να αποκλείσει το αυτοκίνητο αλλά μόνο με έλεγχο της ταχύτητας και της στάθμισής του.

3. Συλλογικές μετακινήσεις. Αν η πόλη οργανωθεί, μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά με τη δημόσια συγκοινωνία. Συνδυασμένα μεταξύ τους δίκτυα προαστιακού σιδηροδρόμου, μετρό, τραμ, λεωφορείων, τρόλλεϋ και mini buses, πρέπει να επιστρατευτούν. Για τους ξένους επισκέπτες θα απαιτηθεί ένας υψηλός βαθμός πληροφόρησης και συντονισμού των μετακινήσεών τους. Προτείνεται η υλοποίηση ενός ελάχιστου δικτύου σταθερής τροχιάς, που είναι εφικτή μέχρι το 2004. Συγκεκριμένα:

- Επέκταση των κατασκευαζόμενων γραμμών μετρό μέχρι τη Λ. Θηβών στο Αιγάλεω και το Περιστέρι και μέχρι τη Λ. Ελευσίνιας - Σπάτων στο Χαλάνδρι.
- Γραμμή τραμ Πατήσια - Φάληρο (προϋπόθεση για τη λειτουργία του αθλητικού πόλου στο Δέλτα).

- Γραμμή τραμ κατά μήκος της Λ. Κηφισίας (σημαντική για την εξυπηρέτηση του ΟΑΚΑ) και της Λ. Αλεξάνδρας.
- Προαστιακός σιδηρόδρομος για την υποστήριξη της ανάδειξης του άξονα της Πειραιώς με αξιοποίηση της γειτονικής του υποδομής. Θα ενισχυόταν έτσι η προσπελασιμότητα της πόλης από τις εργασιές συννοικίες της δυτικής Αθήνας και θα έρχονταν οι Αγώνες πιο κοντά στο ιστορικό κέντρο.
- Δημιουργία κατά μήκος της Λ. Ποσειδώνος, από τη Βουλιαγμένη μέχρι το λιμάνι του Πειραιά, γραμμής τραμ και παραλλήλων με την ακτή διαδρό-

μων για περπάτημα και ποδήλατο, για την υποστήριξη της αναβάθμισης του *Θαλάσσιου Μετώπου*.

- Σύνδεση με προαστιακό σιδηρόδρομο του νέου αεροδρομίου με την πόλη, κατά μήκος της Λ. Ελευσίνας - Σπάτων.
- Επεκτάσεις του προαστιακού προς Χαλκίδα και Κόρινθο.
- Κατασκευή γραμμής τραμ στη Λ. Θηβών και στη συνέχεια κατά μήκος της παλαιάς σιδηροδρομικής γραμμής Λαυριού από Αγ. Αναργύρους μέχρι το Σταυρό.
- Σύνδεση με τραμ, κατά μήκος της Λ. Βουλιαγμένης, του μεγάλου μητροπολι-

τικού πάρκου που θα δημιουργηθεί στο Ελληνικό, με τον τεμαχικό σταθμό του μετρό στη Δάφνη.

4. *Το Ολυμπιακό χωριό*. Είναι μια μικρή πόλη που θα κατασκευαστεί με οργανωμένη δόμηση. Δίδεται μια μεγάλη και σπάνια ευκαιρία να δοκιμαστεί εδώ, αυτό που επιχειρείται τώρα στην Ευρώπη: οι πολεοδομήσεις για κατοίκους χωρίς αυτοκίνητο (car free housing).

5. *Συλλογική χρήση του αυτοκινήτου*. Για να ενθαρρυνθεί, πρέπει να θεσμοθετηθεί η συλλογική χρήση του ταξί και η συλλογική χρήση ενοικιαζόμενων αυτοκινήτων, με αφετηρία τα ξενοδοχεία.

(* Γιάννης Πολύζος, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Αν. Καθηγητής ΕΜΠ (Συντονιστής Ομάδας), Θάνος Βλαστός, Συγκοινωνιολόγος, Επίθ. Καθηγητής ΕΜΠ, Τάκης Γεωργακόπουλος, Αθλητικός Συντάκτης, Μαρία Κаланτζοπούλου, Πολιτικός Μηχανικός, Ουρανία Κλουτινιώτη, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Μαρία Μαντουβάλου, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Αν. Καθηγήτρια ΕΜΠ, Μαρία Μαυρίδου, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Επίθ. Καθηγήτρια ΕΜΠ, Νίκος Μπελαβίλας, Δρ. Αρχιτέκτων Μηχ., Δημήτρης Πολυχρονόπουλος, Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, υποψ. διδάκτωρ ΕΜΠ, Λία Τσακαλία, Δρ. Βιολόγος-Οικολόγος.